

พระราชประวัติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

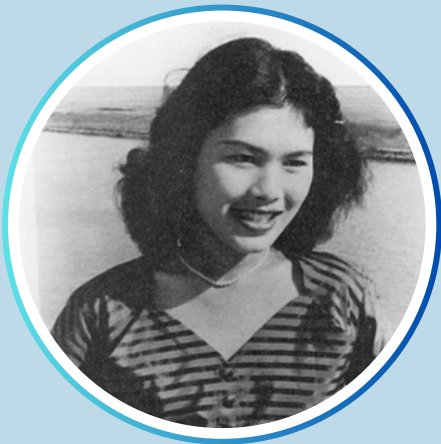
ข้อมูลจาก “หน่วยราชการในพระองค์”
<https://www.royaloffice.th>

พระราชประวัติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวงพระบรมราชินีนาถในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของพลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ กับหม่อมหลวงบัว กิติยากร สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามว่า “สิริกิติ์” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้เป็นศรีแห่งกิติยากร” ทรงพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่บ้านพลเอก เจ้าพระยาวงศาอนุประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) ผู้เป็นบิดาของหม่อมหลวงบัว ณ บ้านเลขที่ ๑๘๐๘ ถนนพระรามหก ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร ขณะนั้นเป็นระยะที่ประเทศเพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ก่อนหน้านั้นพระบิดาของพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก มียศเป็นพันเอกหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ หม่อมเจ้านักขัตรมงคลทรงออกจากราชการทหาร โดยรัฐบาลแต่งตั้งให้รับราชการ ในตำแหน่งเลขานุการเอกประจำสถานทูตสยาม ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนหม่อมหลวงบัวซึ่งมีครรภ์แก่คงพำนักอยู่ในประเทศไทย จนให้กำเนิดหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ แล้วจึงเดินทางไปสมทบ มอบหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพระยาวงศาอนุประพัทธ์ และทำววนิดาพิจาริณี ผู้เป็นบิดาและมารดาของหม่อมหลวงบัว

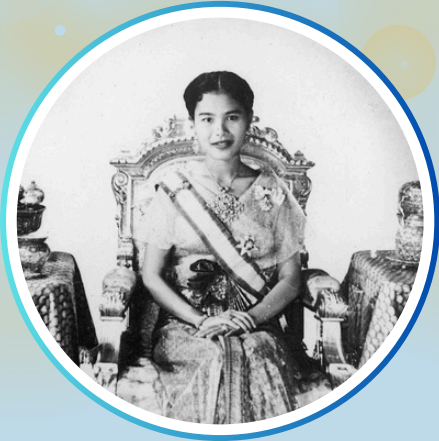
หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ต้องอยู่ห่างไกลบิดามารดา ตั้งแต่อายุยังน้อย บางคราวต้องระหกระเหินไปต่างจังหวัดตามเหตุการณ์ผันผวนทางการเมือง เช่น ในพุทธศักราช ๒๔๗๖ หม่อมเจ้าอัปสรสมาน กิติยากร พระมารดาของหม่อมเจ้านักขัตรมงคล ได้ทรงรับพระนัดดาตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไปสงขลาด้วย

ปลายพุทธศักราช ๒๔๗๗ หม่อมเจ้านักขัตรมงคลทรงลาออกจากราชการกลับประเทศไทยพร้อมครอบครัว อันมีหม่อมหลวงบัว หม่อมราชวงศ์กัลยาณกิติ์ บุตรคนโต และหม่อมราชวงศ์ บุษบา บุตรีคนเล็ก ผู้เกิดที่สหรัฐอเมริกา แล้วมารับหม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ บุตรคนรอง กับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์จากหม่อมเจ้าอัปสรสมาน กลับมาอยู่รวมกันที่ตำหนักซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนกรุงเกษม ปากคลองผดุงกรุงเกษม ริมน้ำเจ้าพระยา

พระราชประวัติ

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เริ่มเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด ในพุทธศักราช ๒๔๗๙ แต่เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาถูกลามมาถึงประเทศไทย จังหวัดพระนครถูกโจมตีทางอากาศบ่อยครั้งทำให้การเดินทางไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย ในพุทธศักราช ๒๔๘๓ จึงย้ายไปเรียนชั้นประถมและมัธยมที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ถนนสามเสน เพราะอยู่ใกล้บ้านในระยะที่พอจะเดินไปโรงเรียนเองได้ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เริ่มเรียนเปียโน ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ และในเวลาต่อมาได้ตั้งใจที่จะเป็นนักเปียโนผู้มีชื่อเสียง

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ได้เผชิญสภาพของสงครามโลกมาเช่นเดียวกับคนไทยทั้งหลาย หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลผู้ทรงเป็นทหารเป็นผู้ปลูกฝังให้บุตรและบุตรธิดารู้จักความมีวินัย ความอดทน ความกล้าหาญ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละ โดยอาศัยสถานการณ์สงครามเป็นตัวอย่าง และสงครามโลกก็ทำให้คนไทยทั้งปวงต้องหันหน้าเข้าช่วยเหลือนกัน ในยามทุกข์ยาก สิ่งเหล่านี้จึงหล่อหลอมหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ให้มีความเมตตาต่อผู้อื่น และรักความมีระเบียบแบบแผนมาตั้งแต่เยาว์วัย

หลังจากสงครามสงบแล้ว นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น คือนายควง อภัยวงศ์ ได้แต่งตั้งให้หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลเป็นอัครราชทูตประจำประเทศอังกฤษ หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลจึงทรงพาครอบครัวทั้งหมดไปด้วยในกลางพุทธศักราช ๒๔๘๙ ขณะนั้นหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๓ ของโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์แล้ว

ระหว่างที่อยู่ในประเทศอังกฤษ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เรียนเปียโน ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสกับครูพิเศษ แต่อยู่ที่อังกฤษได้ไม่นาน พุทธศักราช ๒๔๙๐ หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลก็ทรงย้ายไปเป็นอัครราชทูตประจำประเทศฝรั่งเศสและเดนมาร์ก ก่อนจะกลับมาเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง ระหว่างนี้หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ยังคงตั้งใจเรียนเปียโนอย่างขะมักเขม้นเพื่อเตรียมสอบเข้าวิทยาลัยการดนตรีที่มีชื่อเสียงของกรุงปารีส พุทธศักราช ๒๔๙๑ ขณะที่หม่อมเจ้านักขัตตรมงคลและครอบครัวอยู่ในปารีส ได้รับเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งโปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโรงงานทำรถยนต์ในกรุงปารีสอยู่เสมอ จนเป็นที่คุ้นเคยและต้องพระราชอัธยาศัย ฉะนั้น เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสูปัฐาทเหตุทางรถยนต์ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ต้องประทับรักษาพระองค์ในสถานพยาบาลจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมหลวงบัวพญาบุตรทั้งสอง คือ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ และหม่อมราชวงศ์บุษบาเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทเยี่ยมพระอาการเป็นประจำ จนพระอาการประชวรทุเลาลงและเสด็จกลับพระตำหนักได้

พระราชประวัติ

ต่อมาอีก ๑ ปี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมเจ้านักขัตรมงคลและครอบครัวมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วสมเด็จพระราชชนนีรับสั่งขอหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ต่อหม่อมเจ้านักขัตรมงคล และทรงประกอบพิธีหมั้นเป็นการภายใน ในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ ทรงใช้พระธำมรงค์ที่สมเด็จพระราชบิดาทรงหมั้น สมเด็จพระราชชนนีเป็นพระธำมรงค์หมั้นแล้วโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ศึกษาต่อไปจนถึงกำหนดตามเสด็จกลับมาถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓

วันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ มีพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ณ วัดสระเปตุม สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงเป็นประธานพระราชทานน้ำพระพุทธรูปและเทพมนตร์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้ทรงจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย และในวันนั้น สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ เป็นวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับเฉลิมพระบรมนามาภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และทรงเฉลิมพระยศสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ ทั้งสองพระองค์เสด็จกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพราะแพทย์ผู้ถวายการรักษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กราบบังคมทูลแนะนำให้ทรงพักรักษาพระองค์อีกระยะหนึ่ง พุทธศักราช ๒๔๙๔ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี มีพระประสูติกาลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาฯ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อเจริญพระชันษาได้ ๗ เดือน ทั้งสามพระองค์จึงเสด็จนิวัติประเทศไทย ประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณฯ ซึ่งปัจจุบันคือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศร ราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุาดาฯ ซึ่งปัจจุบันเฉลิมพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุาดาฯ ปัจจุบันเฉลิมพระอิสริยยศ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดัชนีสิริธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดีสิริกิติ์จารีณิพัทรพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ ซึ่งปัจจุบันเฉลิมพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ได้ประสูติต่อมาตามลำดับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน รวมพระราชโอรสและพระราชธิดา ๔ พระองค์

พระราชประวัติ

ปลายพุทธศักราช ๒๔๙๘ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ผู้ทรงดำรงตำแหน่งสถานายิกาสภาภคินีไทย เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงแต่งตั้งสมเด็จพระบรมราชินีให้ทรงดำรงตำแหน่งสถานายิกาแทน เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ และในปีเดียวกันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงพระผนวชตามโบราณราชประเพณี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งสมเด็จพระบรมราชินีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ภายหลังเมื่อทรงลาผนวชแล้ว ได้ทรงสถาปนาพระราชอิสริยยศ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อันมีความหมายว่าทรงเป็นที่พึ่งของประชาชน นับเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถพระองค์ที่สองของไทยต่อจากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงปฏิบัติราชการแทนพระองค์เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยือนยุโรป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งในฐานะที่ทรงเป็น สมเด็จพระบรมราชินีของไทย และในฐานะคู่พระราชหฤทัยแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กล่าวคือทรงช่วยแบ่งเบาพระราชภารกิจทั้งหลายไปได้เป็นอันมาก ทั้งยังมีพระราชดำริริเริ่มใหม่เพื่อช่วยเหลือประชาชน และพัฒนาประเทศอย่าง อเนกอนันต์ ซึ่งโครงการพระราชดำริเหล่านั้นได้ยังประโยชน์มหาศาลแก่ประชาชนสืบมาจนทุกวันนี้

พระราชกรณียกิจ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

พระราชกรณียกิจ

๑. ศิลปาชีพ' ราชนิแห่งใหม่ไทย ทรงเป็นต้นแบบอนุรักษ์ผ้าไทยให้โด่งดังไกล

เรื่องของ 'ผ้าไหมไทย' ไม่ใช่เรื่องใหม่ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน งานศิลป์ชิ้นเอกที่ถูกกละเลยมนี้ ได้ถูกหยิบมาปิดฝุ่นให้ทรงคุณค่ามาแล้วกว่าครึ่งศตวรรษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เมื่อครั้งเสด็จฯ ภาคตะวันออกเฉยงเหนือประสพอุทกภัยครั้งใหญ่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มีพระราชเสาวนีย์ให้ส่งเสริมการทอผ้าไหมไทยขึ้น ก่อเกิดเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ ให้แก่ราษฎรอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ จนถึงปัจจุบัน

๒. ทรงส่งเสริมเยาวชนของชาติให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม

ในด้านการศึกษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนเริ่มแรกให้แก่ โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ ในการสร้างโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าที่บ้านห้วยขาน ต.แม่จอน อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ และทรงมอบโรงเรียน ให้อยู่ในความดูแลของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ปัจจุบันเป็นโรงเรียนที่สอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างอาคารหลังใหม่ให้แก่ โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ ๒ สำหรับเด็กชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ต.แม่ริม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

๓. พระเมตตาดำเนินงานสังคมสงเคราะห์

เพราะความทุกข์ยากของเหล่าพสกนิกรเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง พระองค์ได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนด้านการแพทย์ สาธารณสุข และสังคมสงเคราะห์ ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มากมาย ด้วยทรงตระหนักว่า การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์จะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ นอกจากปวงชนชาวไทยแล้ว น้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงยังแผ่ไพศาลถึงผู้อพยพลี้ภัยจำนวนมากดังเหตุการณ์บ้านเขาล้าน จ.ตราด ทรงเยี่ยมผู้ลี้ภัยสงครามชาวกัมพูชา ทรงนำอาหาร ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สภากาชาดไทยไปให้ความร่วมมือกับกาชาดสากลในการช่วยเหลือผู้อพยพ และพระราชทานครูเข้าไปสอนวิชาชีพให้แก่ผู้อพยพ กิจการดังกล่าวได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทรงจัดตั้ง มูลนิธิสายใจไทย ช่วยเหลือทหาร ตำรวจและอาสาสมัครใช้ชาติที่บาดเจ็บ พิการ พัฒนาอาชีพให้ช่วยเหลือตัวเอง และมีรายได้เลี้ยงครอบครัว ผลิตภัณฑ์ที่หัตถกรรมจากมูลนิธิสายใจไทย เป็นที่รู้จักและนิยมของคนไทยมาโดยตลอด

พระราชกรณียกิจ

๔. ‘ฟาร์มตัวอย่าง’ ตามพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรครบวงจร หล่อเลี้ยงชีวิตเกษตรกรไทย

ย้อนไปเมื่อ ๒๐ กว่าปีก่อน กิจกรรมฟาร์มตัวอย่างตามราชดำริถือกำเนิดขึ้น ณ บ้านขุนแตะ หมู่ ๕ ต.ดอยแก้ว อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ จากการพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชน ที่ไม่มีงานทำหลังจากบำบัดและเลิกเสพยาเสพติด โดยเริ่มแรกเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการสาธารณสุข โภค สิ่งอำนวยความสะดวก ถนน แหล่งน้ำ สนับสนุนกิจกรรมภายในโครงการฯ เช่น ปลูกพืชผัก พันธุ์ไม้ผลชนิดต่าง ๆ การเลี้ยงปศุสัตว์ เป็ด ไก่ หมู และ เลี้ยงปลา เป็นต้น จนโครงการได้พัฒนาต่อเนื่องกระจายไปทั่วประเทศ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในปัจจุบัน ส่งผลให้มีแรงงานตกงานถูกเลิกจ้างเป็นจำนวนมาก และต้องกลับไปอยู่ที่ภูมิลำเนาทำให้ขาดรายได้ จนเดือดร้อนครัว ราษฎรประสบความทุกข์ยากแสนเข็ญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชปณิธาน ‘สืบสาน รักษา ต่อยอด’ พระราชกรณียกิจใน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้อาณาราษฎรมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนบนผืนแผ่นดินไทย จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำที่ดิน ในโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ทั้ง ๓๐ ฟาร์มจากจำนวน ๖๑ ฟาร์ม ใน ๑๗ จังหวัดทั่วประเทศ มาใช้สนับสนุนการจ้างงาน ภายใต้ ‘โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ต้านภัยโควิด-19’ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้มาหล่อเลี้ยงครอบครัวในช่วงที่เกิดสถานการณ์ยากลำบากในการใช้ชีวิต

๕. ‘สถาบันสิริกิติ์’ สานต่องานศิลปาชีพเผยแพร่ผลงานประณีตศิลป์กว่า ๖๐ ปี ในรัชสมัยที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาพสกนิกรไทย

โดยทั่วถ้วนถึงพระวิริยะอุตสาหะ และความอดทนที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการตลอดมา โดยเฉพาะงานส่งเสริมศิลปาชีพ ยังผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตราบจนปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปี โรงฝึกศิลปาชีพ สอนจิตรลดา ได้พัฒนาการดำเนินงานด้วยความก้าวหน้า ผลงานที่สร้างขึ้นล้วนเป็นประณีตศิลป์ชั้นสูง มีความวิจิตรงดงามยิ่ง ปัจจุบันโรงฝึกศิลปาชีพสอนจิตรลดา ยกสถานะขึ้นเป็น ‘สถาบันสิริกิติ์’ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นมา จากโรงฝึกผลงานอันวิจิตรของลูกหลานชาวนาชาวไร่ ได้อวดโฉมโชว์ความงดงามให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาแล้วมากมายผ่านการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ‘ศิลป์แผ่นดิน’ ต่าบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่แบ่งการจัดแสดงเป็นสัดส่วนเริ่มที่ชั้นล่างสุด กับห้อง ‘ปีกแมลงทับ’ หรือห้องที่แสดงการตกแต่งแผ่นไม้แกะสลัก ตลอดจนเครื่องใช้ไม้สอยและถนิมพิมพากรณ์ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์จำลอง ฯลฯ

พระราชกรณียกิจ

๖. สืบสานพระราชปณิธานธรรมราชินี

ในด้านศาสนา สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงตระหนักว่า ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ มิให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความชั่ว และเป็นแนวทางให้มนุษย์เลือกกระทำแต่ความดี จึงทรงตระหนักถึงความสำคัญในการอุปถัมภ์ศาสนา นอกจากจะทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจทางศาสนาโดยสม่ำเสมอแล้วยังทรงทะนุบำรุงศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ฮินดู และซิกข์ เพราะทรงถือว่าทุกศาสนาต่างมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนเช่นเดียวกัน ดังนั้นคราวใดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เสด็จฯ ไปในงานพระราชพิธีหรือทรงประกอบ พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับศาสนา สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง มักจะโดยเสด็จด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นพิธีของศาสนาใด บางครั้งเสด็จฯ โดยลำพังพระองค์เอง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยความเคารพในประเพณีของศาสนานั้น ๆ อย่างดียิ่ง รวมทั้งโดยเสด็จในหลวงรัชกาลที่ ๙ ไปทรงนมัสการและสนทนาธรรมกับพระเถรานุเถระอยู่เสมอ ทรงใช้หลักธรรมเป็นแนวปฏิบัติทั้งในส่วนพระองค์และในฐานะสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

๗. ทรงต่อลมหายใจ ‘โขน’ ศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยให้คงอยู่สืบไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เป็นลำดับมา ในด้านศิลปวัฒนธรรม มีการอนุรักษ์ สืบสาน ภูมิปัญญาอารยธรรมต่าง ๆ ในแผ่นดินไทย ให้คงอยู่โดยเฉพาะ ‘โขน’ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยและเป็นมรดกสพหลวงที่รุ่งเรืองมาช้านาน ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ศึกษาค้นคว้าการแสดงโขนตามแบบโบราณราชประเพณี พร้อมฟื้นฟูองค์ความรู้ในการสร้างเครื่องแต่งกายโขนให้งดงามตามธรรมเนียมเดิม โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญและศิลปินในสาขาที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายโขนในละครโบราณอย่างละเอียด เพื่อจัดสร้างเครื่องแต่งกายโขนละครขึ้นใหม่ ตลอดจนพัฒนาศิลปะการแสดงหน้าโขนละครให้มีความร่วมสมัย โขนพระราชทาน เรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกพรหมาศ เมื่อ พ.ศ. 2552 จึงเป็นปฐมบทแห่งโขนพระราชทานที่ประสบความสำเร็จ ได้รับความชื่นชมในเรื่องความงดงามของเครื่องแต่งกาย ความวิจิตรตระการตาของฉากและเทคนิคต่าง ๆ กระบวนการรังสรรค์เครื่องโขน ที่เต็มไปด้วยรายละเอียด และเกือบสูญสลายไปตามกาลเวลาให้กลับมาเฉิดฉายอีกครั้ง ถือเป็นมรดกล้ำค่าของชาติที่ชาวไทยทุกคนควรร่วมกันอนุรักษ์ไว้ด้วยความหวงแหนยิ่งชีพ

พระราชกรณียกิจ

๘. ‘บ้านเล็กในป่าใหญ่’ โครงการพระราชดำริช

“พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายเป็นความรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า” พระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ที่แสดงถึงพระราชปณิธานอันแรงกล้าที่จะทรงงานด้านการอนุรักษ์ป่า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ เพื่อสนับสนุนการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อช่วยให้พสกนิกรชาวไทยมีน้ำเพียงพอต่อการดำรงชีพ และการทำการเกษตร โครงการตามพระราชดำรินี้หนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจพระราชหฤทัยด้านการอนุรักษ์ป่าไม้และทรงห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นอย่างมากคือ ‘โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่’ ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นที่แรกที่บ้านห้วยไม้หก อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔

๙. น้ำพระทัยสมเด็จพระพันปีหลวง ชูชีวิตยามวิกฤตสาธารณสุข

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ทรงห่วงใยปัญหาความทุกข์ยากของราษฎรอย่างใกล้ชิดเสมอมา โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพอนามัยตามพื้นที่ชนบทห่างไกล ทรงตระหนักว่า การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์จะนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดี และสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ พระองค์จึงได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านสาธารณสุขเป็นจำนวนมาก อาทิ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดคณะแพทย์ตามเสด็จในต่างจังหวัด นำมาสู่หน่วยแพทย์พระราชทานจนทุกวันนี้ ทรงสานต่อโครงการหมอบ้านของในหลวงรัชกาลที่ ๙ คัดชาวบ้านที่สมัครใจมาอบรม เพื่อนำความรู้กลับไปช่วยเหลือคนเจ็บป่วยในหมู่บ้าน โดยให้ชาวบ้านรู้จักใช้ยาและดูแลรักษาอนามัยเบื้องต้น ขณะที่คนไข้ป่วยหนักยากจนทรงไม่ทอดทิ้งรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ทุกชีวิตของราษฎรมีความหมายใต้ร่มพระบารมี สมเด็จพระบรมราชชนนี พันปีหลวง

๑๐. ด้านการสร้างสรรคและสืบสานเอกลักษณ์ไทย

เมื่อมีกำหนดการที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จะเสด็จฯ ไปทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทรงฉลองพระองค์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ไทยอย่างแท้จริง โดยฉลองพระองค์ ชุดไทยแบบต่าง ๆ ที่ทรงใช้ในการเสด็จเยือนต่างประเทศล้วนตัดเย็บด้วยผ้าไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็น พระอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์และสืบสานธรรมเนียมการแต่งกายแบบเอกลักษณ์ไทย ซึ่งแต่ละแบบนั้นมีความงดงามผสมผสานธรรมเนียมการแต่งกายของสตรีไทยในราชสำนักสมัยโบราณให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมแก่ วาระต่าง ๆ

